

2025-06-10

REMISSVAR
KN2024/02460

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Ökad VA-beredskap (SOU 2024:82)

SmåKom är en nationell organisation för små kommuner. Vi har för närvarande 74 medlemmar, vilka består av de till befolkningstalet mindre, men ofta till ytan större, kommunerna i Sverige. Samtliga av våra medlemskommuner har färre än 15 000 invånare.

Kommentarer

SmåKom tillstyrker i huvudsak de förslag som lämnas i betänkandet. Flera av förslagen är angelägna och behöver förtydligas, men det är ett välkommet steg i arbetet med att stärka vatten- och avloppsverksamhetens beredskap och långsiktiga förmåga. I detta remissvar lämnas SmåKoms samlade synpunkter, med särskilt fokus på de utmaningar och förutsättningar som gäller för mindre kommuner.

SmåKom tillstyrker förslagen som syftar till att stärka de ekonomiska förutsättningarna för kommunernas VA-organisationer. För mindre kommuner är en stabil och förutsägbar ekonomi avgörande för att kunna möta framtidens krav. Det är därför viktigt att:

- möjligheten till fondering utökas till att omfatta även reinvesteringar
- överskott kan användas inom fem år, i stället för dagens praxis om tre år
- samtliga kommuner åläggs att ha en investeringsplan antagen i fullmäktige
- ett nationellt VA-ekonomiskt råd inrättas för att tydliggöra tillämpningen av relevant lagstiftning

Att varje kommun ska ha en beredskapsplan för VA antagen av kommunfullmäktige tillstyrks. För att detta ska fungera effektivt behöver vägledning finnas tillgänglig vid införandet.

SmåKom tillstyrker förslaget om nationella etappmål, men vill betona att en förnyelsetakt om 1 % per år till 2040 kan vara orealistisk för mindre kommuner med begränsade resurser. Flexibilitet behövs utifrån lokala förutsättningar.

SmåKom välkomnar förslaget att skapa bättre förutsättningar för kommunal samverkan inom VA-sektorn. Medel bör skyndsamt tillskjutas för att möjliggöra detta.

SmåKom stödjer att berörda myndigheter får i uppdrag att ta fram vägledning och föreskrifter kopplade till utredningens förslag. Det är särskilt viktigt med tydlighet men också flexibilitet kring vattentjänstplanerna enligt 6 a–d §§ LAV.

Vi ser positivt på de föreslagna förändringarna i LAV som stärker kommunernas möjlighet att agera, men föreslår att dessa verktyg även ska kunna användas innan ett krisläge uppstår – inte först när det redan uppstått.

Att vattentjänstplanerna ska omfatta fler aspekter av klimatförändringar än enbart skyfall är en nödvändig utveckling.

Förslaget om utvidgad särredovisning tillstyrks. SmåKom anser dock inte att krav på egen revision av VA-verksamheten oavsett driftsform bör införas utifrån att det kan skapa en onödig kostnad och administration i synnerhet för våra medlemmar.

SmåKom ser positivt på det föreslagna investeringsprogrammet. Det är ett viktigt verktyg, men det löser inte den mer strukturella finansieringsproblematiken. Skillnaden i VA-taxa är redan idag extrem - upp till 600 % mellan kommuner - vilket ofta drabbar medborgare i kommuner med få invånare och stor geografi. Med anledning av detta anser SmåKom att en separat utredning om långsiktigt hållbara finansieringslösningar är nödvändig.

Förslagen tillstyrks, men måste åtföljas av vägledning som säkerställer att kraven blir proportionerliga och ekonomiskt hanterbara.

SmåKom tillstyrker alla förslag som syftar till ökad samordning mellan myndigheter och departement.

SmåKom uppskattar att utredningen tagit in synpunkter från många kommuner och VA-organisationer, vilket bidragit till att förslagen är väl förankrade och genomförbara.

Yoomi Renström
Ordförande

Daniel Danielsson
Styrelseledamot